

— IN DE BESTE FAMILIES —

Van der Meulen- Ansems

Sommige Eindhovense families zijn nauw verbonden met de historie van de stad. Maar de huidige generatie is dikwijls uitgezwemd en de verhalen van vroeger dreigen verloren te gaan. Vandaag het verhaal van de familie Van der Meulen-Ansems.

TEKST: HETTY VAN ROOIJ FOTO'S: PRIVÉ-COLLECTIE EN JEROEN BROEKMANS

Op tafel ligt een kloek boekwerk dat eigenlijk niet voor vreemde ogen bestemd is.

'Flarden Herinneringen' heet het, geschreven door Jan van der Meulen Senior en in de sjeke oplage van vijftig exemplaren uitgegeven in eigen beheer. Het bevat de zeer persoonlijke herinneringen van een bij zijn leven al legendarische Eindhovense ondernemer.

„Het is puur voor de familie, niet alle feiten kloppen, het is de beleving van mijn pa”, waarschuwt zoon Piet die zorgde voor de uitgave. Maar voor wie wil gaan graven in de geschiedenis van de familie Van der Meulen-Ansems is het boek een goudmijn. De nu negentigjarige Jan van der Meulen vormt de schakel tussen de generaties en omspannt zo de hele 125-jarige geschiedenis van het familiebedrijf. Als kind stond Jan aan de werkbank bij zijn 'opa Sjeff', de oprichter van het bedrijf, die een fiets voor

hem maakte. Anno 2013 poseert hij gewillig met zijn zoon Piet, die hem in 1988 als directeur opgevolgde.

'Flarden Herinneringen', rond 1999 getikt op een bedaagde oude computer, vormt de neerslag van een ijzeren geheugen. Zoon Piet heeft aan de tekst van zijn vader nog pagina's vol documenten, stambomen, knipsels en foto's toegevoegd. „Op zolder bij pa staan stapels dozen en als je die openmaakt, rolt het hele familiearchief er uit”, zegt hij.

Vooruit dus maar, meteen de geschiedenis in. Wie in Eindhoven Van der Meulen-Ansems zegt, zegt auto's, garages, Vestdijk, Ford. Dat begon allemaal in 1886, toen de ondernemende leerling-smid Jos van der Meulen de kans kreeg om in Helmond de smederij van zijn overleden baas over te nemen. Hij plakte de familienaam 'Ansems' van zijn vrouw aan zijn eigen naam vast, en de firmanaam was geboren. Er bestaat een prachtige foto van een paar sta-

tige automobielen voor de deur van die smederij aan de Helmondse Kerkstraat, gemaakt ergens rond 1906, Jos losjes poserend bij een van de wagens. Piet van der Meulen: „Want hoe ging dat? Dan kochten de fabrikanten of de notabelen op een tentoonstelling een auto en die reden ze naar huis, of ze lieten hem naar hun woonadres brengen. En dan ging die auto natuurlijk kapot, want die eerste modellen deugden technisch nog voor geen meter. En waar kon je dan terecht? Bij de smid. Dat was de enige met twee rechterhanden. En de benzine haalde je bij de apotheek.”

Jos – na de dood van Wilhelmina Ansems hertrouwd met Anna Boelen – zag en greep alle mogelijkheden die de prille twintigste eeuw hem bood. De stap van de smederij annex ijzerwinkel naar 'Automobilmaatschappij van der Meulen-Ansems' was niet zo groot. In 1916 waagde hij de sprong en begon een filiaal in Eindhoven, waar dankzij de jonge Philipsfa-

Jan van der Meulen Senior (links) en zoon Piet

De foto van de smederij in Helmond met oprichter Jos van der Meulen leunend op de auto

brieken een gestage groei was ingezet. In 1920 werd hij Ford-dealer. Jos importeerde motorfietsen en bouwde vrachtwagens en opleggers. Hij zag er niet tegenop om na de Eerste Wereldoorlog met wat kompanen drie vliegtuigen te kopen en een vliegveld aan te leggen. Maar dat bleek een stap te ver. De onderneming ging failliet en Jos vertrok in 1922 voor een paar jaar met zijn vrouw naar België. Zijn zonen namen Van der Meulen-Ansems over. „Dochters waren er ook, maar van hen werd niet verwacht dat ze in de zaak kwamen”, weet Piet. Vier zoons van een pionierende en ondernemende vader, die samen de leiding overnamen van één bedrijf, het zou een wonder zijn geweest als dat goed was gegaan. En het ging dus ook niet goed. Janus, Jaques, Mathij en Jan kregen onenigheid en dat ging, uiteraard, over meer dan alleen maar geld. ‘Ik zou wensen dat de broederliefde, welke reeds lang wankelend is geweest, bij gelegenheid van deze dag mag wederkeren’, schrijft Jos aan zijn zonen als hij tachtig wordt. In zijn boek velt Jan, de zoon van Mathij, een helder oordeel. ‘De broers

konden wel werken, maar deden dat niet altijd’, schrijft hij. ‘Sommigen ontliepen de moeilijkheden en anderen kwamen hun afspraken slecht of niet altijd na. Ook ‘s morgens op tijd op het werk verschijnen was een groot euvel’. Midden in de crisis van de jaren dertig viel de zaak uit elkaar, tot groot verdriet van vader Jos. Wat volgde, klinkt als een catalogus van verdwenen automerken. De slimme Janus liet zich als eerste uitkopen en begon aan de Wal voor zichzelf als importeur van Citroën, Plymouth, Chrysler en Studebaker. Jaques vestigde zich met Opel, Pontiac, Oldsmobile Buick en Bedford aan de Havenstraat/Kanaaldijk en Jan trok zich terug in het bedrijf aan de Kerkstraat in Helmond met Ford, Mercury en Lincoln Zephyr. Mathij, tenslotte, zette aan de Eindhovense Vestdijk het familiebedrijf Van der Meulen-Ansems voort en leidde in Mierlo-Hout de aanhangwagen- en opleggerfabriek Jumbo. Jan is in zijn ‘Flarden Herinnering’ kritisch over zijn vader Mathij, zij het in bedekte termen. ‘Vader was meer dan een goede leerschool voor de toekomst. Het kan niet zo zijn dat lei-

dinggevend vaak laat binnenkomen. Ik ben geen dag te laat op mijn werk geweest’. Maar Jan had een formidabele moeder. Mathilde van der Meulen-Swinkels, telg uit de Swinkels-familie van de brouwerij in Lieshout, was niet alleen de drijvende kracht binnen de jonge brouwerij, maar ze verzekerde ook het voortbestaan van Van der Meulen-Ansems. ‘Ze behoedde vader voor missers en waakte over de financiën’, schrijft Jan. Vlak voor de Tweede Wereldoorlog, nadat het kwakkelende bedrijf het Ford-dealerschap was kwijtgeraakt aan concurrent Obam, greep moeder Mathilde in. Ze plukte haar zestienjarige zoon Jan uit de vijfde klas van de HBS en dirigeerde hem naar het familiebedrijf, onder het motto ‘elke dag eerder is er één en het duldt geen uitstel’. Want het ging niet goed. Naar Mathildes vaste overtuiging was er meer ‘persoonlijk familietoezicht’ nodig, zoals Jan het in zijn boek formuleert. De vraag of dat van een zestienjarige wellicht wat veel gevraagd was, blijft onbeantwoord, en Jan heeft er tegenover zijn kinderen nooit erg veel over losge-

laten. Hij werkte in het bedrijf van zijn vader en kreeg zakgeld in plaats van salaris, zolang hij nog niet getrouwd was. De oorlog dwarsboomde zijn plannen om de school af te maken en economie te studeren in Tilburg. En na de oorlog, toen hij in de twintig was, had Jan feitelijk de leiding van de zaak in handen.

De Duitse bezetters roofden Van der Meulen-Ansems in vijf jaar zo ongeveer leeg, maar in zijn boek omschrijft Jan de bezetting opmerkelijk genoeg als ‘een beetje saai’. De hardste klap kwam na de bevrijding, toen het bombardement van 19 september 1944 zowel het bedrijf als het woonhuis aan de Vestdijk in puin sloeg. Piet wijst het aan, in het boek van zijn vader: „Kijk, deze foto is genomen op 18 september, alle mensen blij en de gevel nog recht overeind. En dit is de puinhoop van een dag later.”

Na de bevrijding begon Van der Meulen-Ansems met ongeveer niets. De voornaamste zorg van moeder Mathilde was elke week: ‘Hoe moeten we de mensen betalen?’ Piet: „Mijn vader was een sociaal bewogen man, en dat zie je scherper als de tijden slecht zijn. Er werden na de oorlog niet of nauwelijks mensen ontslagen, er werden oplossingen gezocht. Als er geen werk was, trokken ze maar een andere overall aan en dan konden ze schilderen of de goot schoonmaken. Of ze werden uitgeleend aan het zusterbedrijf Jumbo. Dat zou nu niet meer mogelijk zijn.”

In 1954 keerde Ford terug en werd met open armen aan de Vestdijk ontvangen. ‘Vanaf het moment dat we het dealerschap weer hadden, gingen onze omzetten gestaag omhoog en telden we weer mee’, schrijft Jan. Hij was inmiddels getrouwd met Cissy Raaymakers, en achter in zijn boek zijn zelfs de hotelrekeningen en de skipassen van de huwelijksreis naar Kitzbühel terug te vinden. Het echtpaar kreeg zes kinderen. Toen in 1970 het noodlot toesloeg, was zoon Piet pas veertien. Zijn moeder Cissy kwam om het leven toen ze tijdens een zwempartij in Zeeland geraakt werd door een speedboot. Jan bleef op zijn zeventienjarige achter met zes jonge kinderen, een dienstmeisje en een bedrijf waarvoor hij dag en nacht voor in de weer was.

„Een trauma”, zegt Piet. „Moeder was weg, de vrouw des huizes was weg, mijn vader kon nog geen ei bakken en alles kwam op hem neer. Maar hij was ondernemer, geen huisman. De dood van mijn moeder en de jaren daarna hebben een enorm stempel gedrukt op de verhoudingen in het gezin en in de organisatie. Pa was eerlijk en streng, hij was niet

Drieluik met vier generaties directeuren van Van der Meulen-Ansems (met de klok mee, beginnend linksboven): Jos, Mathij, Piet en Jan

van plan om de dingen vaker dan één keer te zeggen, zijn wil was wet en hij regeerde met harde hand. Voor mij vielen de gevolgen wel mee, maar ik heb gemakkelijk praten. Ik heb een sterke overlevingsdrang en ik lijk op mijn vader. Ik heb alleen mijn puberteit overgeslagen.”

In 1991 kreeg Piet de mogelijkheid om alle aandelen van het familiebedrijf te verwerven. Met de steun van zijn vader, van zijn ome Alphons en van de bank kocht hij twaalf familieleden uit. „Als mènneke van zesendertig, ga er maar aan staan. Het ging om miljoenen, maar daarna had ik wel de vrijheid om te ondernemen. In 1995 kon ik de Obam overnemen, onze grote concurrent. Toen is in acht, negen jaar tijd de omzet ververviervoudigd.”

Uit de ontredde na de dood van zijn moeder heeft Piet vooral geleerd dat je moet proberen om het noodlot een slag voor te zijn, en dat je met het oog op de toekomst je financiën zo goed mogelijk moet regelen. Omwille van de continuïteit, en bij afwezigheid van een vanzelfsprekende opvolger, besloot hij in 2000 om het grootste deel van Van der Meulen-Ansems te verkopen. In 2009 moest hij ver-

volgens tandenknarsend toekijken hoe 'zijn' bedrijf mee ten onder ging in het faillissement van Kroymans. „Dat deed pijn. En meteen stonden er oud-medewerkers op de stoep: ‘Kunnen we niet iets voor elkaar betekenen?’”

Piet ging praten met Ford en met de bank, besloot tot een doorstart, en kocht samen met een nieuwe compagnon de garage en het schadebedrijf terug. Van der Meulen-Ansems werd weer een familiebedrijf, al was de naam alleen nog op officiële papieren terug te vinden. Piet: „We konden de familienaam niet meer gebruiken, omdat Van der Meulen-Ansems was meegegaan in een faillissement. Het werd dus Ford Eindhoven.”

Maar aan de geschiedenis van 'de familie Van der Meulen in de Eindhovense automotive', zoals Piet het uitdrukt, is inmiddels echt een einde gekomen. Hij heeft zijn aandelen in Ford Eindhoven onlangs verkocht aan een Mercedes-dealer, 'met een zwaar gemoed en met pijn in het hart'. „Ik heb er een rotgevoel bij, maar ik heb er ook vrede mee. Mijn drijfveer was, voor de tweede keer, de continuïteit van het bedrijf. En die is nu gewaarborgd. Met één automerk ging het niet langer.”

Uit de historie van de familie rijst een beeld op van ondernemers die niet zeuren, hard werken, en dóórpakken als het nodig is. Wat zijn het eigenlijk voor mensen, die Van der Meulens?

Piet denkt even na. Dan: „Ik citeer graag Peter Swinkels, de neef van mijn pa, die ervan overtuigd is dat familiebedrijven de toekomst hebben. Het is alleen jammer dat de bv Nederland daar weinig oog voor heeft. Wij zijn ondernemers, gedreven, eigenwijs, we vinden dat strijdend ten onder gaan beter is dan afwachten of er iets gebeurt. In familiebedrijven kijken we naar de lange termijn, en als het een tijdje minder goed gaat, stropen we de mouwen op en eten we wat minder beleg op de boterham. Dat heeft mijn pa ook altijd zo gedaan, daar heb ik een hele hoop van meegekregen, en ik begin hem daarom steeds meer te waarderen. En voor die inzet krijg je een heleboel terug. Toen ik mijn aandelen verkocht, had het personeel daar begrip voor. Jammer dat de directe betrokkenheid wegvalt, zeiden ze, maar dankzij jou heeft Ford Eindhoven in 2009 een doorstart kunnen maken. Dat is een reactie waar ik zelf de rillingen van krijg.”